

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

“ ___ ” _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

за освітньою програмою Податкова та митна справа

за темою:

«Земельний податок та його вплив на фінансові результати підприємницької діяльності»

Виконавець:

студентка 42 групи ФФБС

Кабанова Валерія Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Волохова Ірина Семенівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Одеса 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗЕМЕЛЬНОГО ПОДАТКУ.....	7
1.1. Визначення та основні принципи справляння земельного податку.....	7
1.2. Фіскальний та регулюючий вплив оподаткування землі.....	12
1.3. Нормативно-правова організація справляння земельного податку в Україні.....	18
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИМ ПОДАТКОМ.....	27
2.1. Прагматика формування бюджетів за рахунок земельного податку.....	27
2.2. Вплив земельного податку на фінансові результати несільськогосподарських підприємств.....	41
2.3. Оцінка податкового навантаження земельним податком на сільськогосподарських виробників.....	46
РОЗДІЛ 3. ВЕКТОРИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО ПОДАТКУ В УКРАЇНІ	57
3.1. Світовий досвід оподаткування землі та особливості їхнього застосування в Україні.....	57
3.2. Удосконалення оподаткування земельного податку в контексті розвитку підприємництва.....	71
ВИСНОВКИ.....	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	84
ДОДАТКИ.....	90

ВСТУП

Актуальність теми дослідження зумовлена низкою ключових чинників, що впливають на економічну та соціальну сферу країни.

Перш за все, земельний податок є одним із основних джерел доходів місцевих бюджетів. В умовах децентралізації та збільшення автономії місцевих органів влади, ефективне адміністрування та використання земельних податків стає критично важливим для забезпечення фінансової стійкості регіонів. Дослідження цієї теми дозволить виявити основні проблеми та недоліки існуючої системи оподаткування землі, а також розробити рекомендації щодо її вдосконалення. По-друге, земельний податок безпосередньо впливає на витрати підприємств, які використовують земельні ресурси у своїй діяльності. Це особливо актуально для аграрного сектору, де земельний податок може суттєво впливати на фінансові результати господарської діяльності. Аналіз впливу земельного податку на підприємницьку діяльність дозволить оцінити ефективність використання земельних ресурсів та виявити можливості для оптимізації податкових витрат. Крім того, зміни у законодавстві щодо оподаткування земельних ділянок можуть мати значний вплив на інвестиційний клімат країни. Підприємці та інвестори потребують стабільної та передбачуваної податкової політики для прийняття довгострокових рішень. Дослідження допоможе зрозуміти, як зміни у земельному оподаткуванні впливають на інвестиційні рішення та розвиток підприємництва в Україні. Нарешті, актуальність дослідження підкріплюється необхідністю гармонізації податкового законодавства України з європейськими стандартами. В умовах інтеграції до Європейського Союзу, Україна повинна адаптувати свої податкові норми до вимог європейського ринку. Аналіз земельного податку в цьому контексті дозволить визначити можливості та виклики, пов'язані з цією адаптацією, та сприятиме підвищенню конкурентоспроможності українських підприємств на міжнародному

ринку. Таким чином, дослідження впливу земельного податку на фінансові результати підприємницької діяльності є надзвичайно актуальним, оскільки сприятиме вдосконаленню податкової політики, покращенню фінансової стабільності підприємств та підвищенню інвестиційної привабливості країни.

Дослідженню проблем в сфері оподаткування землі присвячені роботи таких вчених як: Т. Александрюк, І. Волохової, О. Волкової, О. Даниленко, О. Дубовик, Т. Дулік, А. Кошель, В. Крисько, С. Кулицький, І. Мартинюк, А. Москаленко, А. Павлій, В. Печенюк, А. Соколовської, О. Терентьєва, І. Шварц, С. Юрія та інших. Проте, в сучасних умовах, коли надходження від оподаткування землі є важливим джерелом формування доходів місцевих бюджетів, недостатньо дослідженими залишилися питання обґрунтування шляхів реформування земельного оподаткування.

Об'єктом дослідження є економічні відносини щодо сплати земельного податку фізичними та юридичними особами.

Предметом дослідження є земельний податок та його вплив на фінансові результати підприємницької діяльності.

Метою даного дослідження є системний аналіз земельного податку та визначення його впливу на фінансові результати підприємницької діяльності, а також розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення оподаткування землі.

Завдання дослідження були поставлені автором наступні:

- дослідити визначення та основні принципи справляння земельного податку;
- визначити фіскальний та регулюючий вплив оподаткування землі;
- дослідити нормативно-правову організацію справляння земельного податку в Україні;
- дослідити прагматику формування бюджетів за рахунок земельного податку;

- визначити вплив земельного податку на фінансові результати несільськогосподарських підприємств;
- здійснити оцінку податкового навантаження земельним податком на сільськогосподарських виробників;
- висвітлити світовий досвід оподаткування землі та особливості їхнього застосування в Україні;
- надати практичні рекомендації стосовно удосконалення оподаткування земельного податку в контексті розвитку підприємництва.

Методи дослідження. Для досягнення поставлених завдань у даному дослідженні були використані різноманітні наукові методи, що забезпечують комплексний аналіз впливу земельного податку на фінансові результати підприємницької діяльності. Перш за все, використовувався метод узагальнення для вивчення теоретичних засад земельного оподаткування. Цей метод дозволив детально дослідити основні принципи та механізми земельного податку, а також його місце в податковій системі України. Аналітичний метод застосовувався при розгляді нормативно-правової організації земельного оподаткування та оцінці фінансового й регулюючого впливу податку. Метод статистичного аналізу був використаний для дослідження впливу земельного податку на фінансові результати підприємств. Порівняльний метод використовувався для вивчення світового досвіду оподаткування землі та його застосування в Україні. Методи моделювання застосовувалися для прогнозування надходження земельного податку до бюджетів територіальних громад.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (62 найменувань) та додатків (у кількості двох додатків). Робота має загальний обсяг у 92 сторінки, містить 15 рисунків та 14 таблиць.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження були зроблені наступні висновки:

1. Земельний податок є важливим інструментом фіскальної політики, який забезпечує фінансову підтримку державних і місцевих бюджетів. Основні принципи, на яких базується земельне оподаткування, включають пропорційність, локалізацію, прозорість та адаптацію. Пропорційність забезпечує справедливість між власниками різних за розміром і цінністю земельних ділянок. Локалізація сприяє розвитку інфраструктури і соціальних проектів у конкретних населених пунктах. Прозорість та простота сприяють уникненню податкових спорів і спрощують процес збору податку, а адаптація дозволяє системі ефективно реагувати на зміни у соціально-економічних умовах. Детальний аналіз цих принципів дозволяє краще зрозуміти функції та механізми земельного оподаткування, що є необхідним для подальшого дослідження його впливу на фінансові результати підприємницької діяльності. Земельний податок виконує кілька функцій: фіскальну, компенсаційну, стимулюючу, ідеологічну, каральну та обліково-інформаційну. Важливою ознакою земельного податку є те, що він встановлюється виключно державою на підставі податкового законодавства і справляється у грошовій формі. Ефективне управління земельним оподаткуванням може сприяти підвищенню конкурентоспроможності підприємств і покращенню їхнього фінансового стану.

2. Оподаткування землі має значний фіскальний та регулюючий вплив на економіку країни. Фіскальний аспект полягає у зборі доходів місцевих бюджетів через сплату податків з власників земельних ділянок, що дозволяє фінансувати різноманітні місцеві програми і проекти. Регулюючий вплив проявляється через встановлення стимулів та обмежень для власників земельних ділянок з метою досягнення економічних та соціальних цілей, таких як стимулювання використання землі в економічно ефективних секторах і збереження природних

ресурсів. Земельне оподаткування також використовується для стимулювання раціонального використання земельних ресурсів і зменшення фінансового навантаження на землекористувачів. Важливими аспектами є визначення бази оподаткування та ставка земельного податку, яка залежить від категорії земель, їх цільового призначення та інших факторів. Податковий кодекс України передбачає пільги для окремих категорій платників податків, що також впливає на загальний обсяг податкових надходжень. Таким чином, земельний податок виконує як фіскальну, так і регулюючу функцію, сприяючи фінансовій стабільності та розвитку економіки.

3. Нормативно-правова організація справляння земельного податку в Україні регулюється рядом законодавчих актів, зокрема Податковим кодексом України. Ці нормативні документи встановлюють правила визначення бази оподаткування, ставки податку, порядок його справляння та обчислення, а також передбачають пільги для окремих категорій платників податків. Основним принципом є забезпечення балансу між фінансовими інтересами держави та правами власників земельних ділянок. Реформування податкової системи і впровадження змін у законодавство щодо земельного податку сприяє прозорості та ефективності системи оподаткування. Важливим аспектом є надання місцевим органам самоврядування права визначати деякі аспекти оподаткування на своєму рівні, що дозволяє адаптувати систему до конкретних умов регіонів. Земельний податок є одним з основних джерел доходів місцевих бюджетів, що використовується для фінансування розвитку інфраструктури та соціальних програм. Таким чином, нормативно-правова база земельного оподаткування сприяє забезпеченню стабільних бюджетних надходжень і підтримці економічного розвитку регіонів.

4. Прагматика формування бюджетів за рахунок земельного податку полягає у тісному взаємозв'язку між оптимізацією земельних відносин, підтримкою сільськогосподарського сектору та створенням фінансового резерву для держави. Аналіз податкових надходжень місцевих бюджетів України за період 2018-2023

років показує стабільне зростання надходжень від земельного податку, що свідчить про його важливу роль у фінансовій системі країни. Земельний податок забезпечує стабільний потік коштів у бюджетну систему, сприяючи розвитку інфраструктури і реалізації соціальних проєктів. Динаміка надходжень земельного податку відображає загальні тенденції щодо зборів доходів у місцеві бюджети, сплати податків до бюджетів територіальних громад, зокрема місцевих. Встановлено, що земельний податок є важливим джерелом доходів для місцевих бюджетів, що сприяє фінансовій незалежності місцевих органів влади і забезпечує стабільний розвиток регіонів.

5. Вплив земельного податку на фінансові результати несільськогосподарських підприємств є значним, оскільки цей податок є одним з основних витратних статей для підприємств, що володіють або користуються земельними ділянками. Земельний податок може суттєво впливати на собівартість продукції, рівень прибутковості та фінансову стійкість підприємств. Важливою складовою є ефективне управління земельними ресурсами, що дозволяє зменшити податкове навантаження і покращити фінансові показники. Підприємства можуть використовувати різні стратегії оптимізації земельного податку, зокрема проведення оцінки землі для зменшення податкового навантаження, використання податкових пільг та застосування ефективних механізмів управління земельними ресурсами. Важливим аспектом є також взаємодія з місцевими органами влади для вдосконалення системи оподаткування та підвищення прозорості і ефективності механізмів справляння земельного податку. Оптимізація земельного оподаткування може сприяти підвищенню фінансової стійкості підприємств та їх конкурентоспроможності на ринку.

6. Оцінка податкового навантаження земельним податком на сільськогосподарських виробників показує, що цей податок є важливим чинником, що впливає на фінансовий стан та ефективність діяльності аграрних підприємств, хоча наразі сільськогосподарські виробники небагато сплачують цього податку на

одиницю одержаних прибутків за мінусом витрат. Встановлено, що високі ставки земельного податку можуть значно збільшити собівартість сільськогосподарської продукції та знизити прибутковість підприємств. Водночас, земельний податок сприяє раціональному використанню земельних ресурсів і стимулює підвищення ефективності господарювання. Для зниження податкового навантаження сільськогосподарські виробники можуть використовувати різні підходи, такі як: звернення до органів місцевого самоврядування для перегляду нормативної грошової оцінки земельних ділянок, використання податкових пільг та спрощених систем оподаткування. Крім того, важливим аспектом є впровадження інноваційних технологій та підвищення продуктивності праці, що дозволяє знизити собівартість продукції і збільшити її конкурентоспроможність.

7. Світовий досвід оподаткування землі демонструє різноманітність підходів до земельного оподаткування, які враховують економічні, соціальні та екологічні особливості різних країн. Багато держав використовують земельний податок як інструмент стимулювання раціонального використання земельних ресурсів, залучення інвестицій та розвитку місцевої інфраструктури. Досвід країн з розвинутою економікою свідчить про важливість прозорості, справедливості та простоти системи оподаткування. Застосування світового досвіду в Україні потребує адаптації до національних умов, зокрема врахування особливостей земельних відносин, економічної ситуації та правової бази. Важливим кроком є вдосконалення нормативно-правової бази, підвищення прозорості та ефективності механізмів справляння земельного податку, а також впровадження сучасних методів оцінки вартості землі. Це дозволить створити сприятливі умови для розвитку підприємництва, підвищити інвестиційну привабливість регіонів та забезпечити стабільні надходження до бюджетів.

8. Удосконалення оподаткування земельного податку в контексті розвитку підприємництва передбачає створення сприятливих умов для бізнесу, зниження податкового навантаження та підвищення ефективності використання земельних

ресурсів. Важливим аспектом є впровадження диференційованих ставок податку залежно від категорії земель, їх цільового призначення та економічної активності підприємств. Це дозволить стимулювати розвиток пріоритетних галузей та забезпечити збалансований підхід до оподаткування. Крім того, необхідно спростити процедури адміністрування земельного податку, забезпечити прозорість та доступність інформації для платників податків. Впровадження сучасних технологій у процес оцінки та обліку земельних ресурсів сприятиме підвищенню ефективності податкової системи. Важливим є також створення механізмів взаємодії між державними органами, органами місцевого самоврядування та підприємствами для обговорення та вирішення питань земельного оподаткування. Удосконалення системи оподаткування земельного податку сприятиме розвитку підприємництва, підвищенню конкурентоспроможності бізнесу та сталому економічному розвитку країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Bird R., Slack E. Land and property taxation in 25 countries: a comparative review. CESifo DICE Report 2005. № 3. P. 34-42
2. Аналіз фінансового управління у 50 ОТГ від програми DOBRE (USAID). URL: https://voxukraine.org/uk/prihovaniy-klondajk-yak-rozkriti-potentsial-byudzhativ-ob-yednanih-teritorialnih-gromad/#_ftn2.
3. Бандурка О.М. Фінансова діяльність підприємства. Київ : Либідь, 2003. С.383.
4. Бечко П.К. Основи оподаткування: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 168 с.
5. Білик М.Д. Податкова система України: Навч. посібник [для самост. вивч. дисц.]. Київ: КНЕУ, 2000. 192 с.
6. Борзенкова О.Д. Земельне оподаткування в Україні: аналіз сучасного стану та перспективи. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. № 8. С. 39-43.
7. Боровик П. М. Шляхи вдосконалення механізму справляння єдиного податку з суб'єктів малого підприємництва. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. 2012. С. 230-231.
8. Бюджет Одеси: виконання бюджету за 2023 рік. URL: <https://omr.gov.ua/ua/news/231849> (дата звернення: 10.04.2024).
9. Виконання доходів місцевих бюджетів. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/vykonannia-dokhodiv-mistsevykh-biudzhativ> (дата звернення: 14.03.2024).
10. Василик О.Д. Податкова система України: навч. Посіб. Київ: ВАТ «Поліграфкнига», 2004. 478 с.

11. Волкова О.Г. Фіскальна ефективність місцевого оподаткування в Україні. Науково-практичний журнал «Інфраструктура ринку». 2019. Вип. 28 (19). С. 263-269.
12. Волохова І. С. Місцеві податки та збори в доходах місцевих бюджетів України: наслідки проведених реформ. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2017. № 23. С. 51 - 54.
13. Волохова І. С. Місцеве оподаткування: реалізація загальних принципів. Економіка України. 2014. № 12 (629). С. 74-86.
14. Волохова І. С. Місцеві фінанси та перспективи поглиблення фінансової децентралізації в Україні: Монографія. Одеса: Атлант, 2014. 462 с.
15. Волохова І. С., Дубовик О. Ю. та ін. Податкова система: Навчальний посібник. Харків: Видавництво «Діса плюс», 2019. 412с.
16. Голян В. А. Земельне оподаткування у сучасних умовах: інституційні бар'єри та нові пріоритети. Агросвіт. Економіка АПК. 2008. № 7. С. 5-10.
17. Голян В. А. Плата за землю як фактор забезпечення фінансової самодостатності територіальних громад. Матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. Формування наукового простору Європи та завдання економічної науки. Тернопіль, 2007. С. 46-49.
18. Горбаньова М.М. Формування фінансових ресурсів підприємства та ефективність їх використання. Економіка та підприємництво : зб. наук. праць молодих учених та аспірантів. Київ : Вид-во КНЕУ. 2003. Вип. 11. – С. 214-220.
19. Дема Д.І. Податкові наслідки реформування земельних відносин. Вісник Житомирського національного агроекологічного університету. 2011. № 2(2). С. 369–375 [Електронний ресурс]. Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vzhnau_2011_2\(2\)_44.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vzhnau_2011_2(2)_44.pdf)
20. Державна казначейська служба України. URL: <http://www.treasury.gov.ua>.
21. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

22. Державний фінансовий аудит об'єднаних територіальних громад: ключові проблеми та шляхи їх вирішення. URL :https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/520/12.2019_2.pdf
23. Децентралізація. Реформи в Україні Режим доступа : <http://reforms.in.ua/index.php>
24. Дмитровська В. С. Зарубіжний досвід місцевого оподаткування. [Електронний ресурс] Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_gum/aprer/2008_4_2/zmist.htm.
25. Єдиний веб портал органів виконавчої влади України. Режим доступа: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248907971>
26. Закон України «Про оренду землі» від 6 жовтня 1998 р. № 161- XIV // Відомості Верховної Ради України. 1998. № 46-47. Ст. 280.
27. Закон України «Про плату за землю» від 3 липня 1992 р. № 2535- XII // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 38. Ст. 560.
28. Заяць В. М. Роль платежів за землю у формуванні місцевих бюджетів. Фінанси України. 2006. № 10. С. 32-39.
29. Земельна реформа в Україні в контексті розвитку аграрної економіки та розвитку сільських територій. Інститут розвитку аграрних ринків. 2013. 21 с.
30. Земельний кодекс України від 25.06.1991 р. № 1251-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rad.gov.uaAaws/>
31. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27
32. Зубенко В.В., Самчинська І.В., Рудик А.Ю. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2013 рік. Київ: ІБСЕД, 2014. 80 с.
33. Іванов Ю. Б. Податкова система: підручник. Київ : Атіка, 2016. 920 с.
34. Інформаційні довідки ДПС про формування проектів місцевих бюджетів. 2018-2023.

35. Кошель А. О. Міжнародний досвід оцінки та оподаткування земель сільськогосподарського призначення. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. №6. С. 588-590.
36. Крисоватий А.І. Податкові трансформації в ЄС та податкова політика України в контексті євроінтеграції : моногр. Тернопіль: ТЕУ, 2014. 236 с.
37. Мамалуй О. О. Поняття та види земельної ренти. Ціна землі : Основи економічної теорії, 2019. 335 с
38. Москаленко А. Земельне оподаткування : історія, методологія, практика. Регіональна економіка. 2011. № 4. С. 112–116. 41.
39. Нізалов Д. Моніторинг земельних відносин в Україні: Підтримка реформ у сільському господарстві та земельних відносинах України, 2015. 25-36 с.
40. Опарін В. Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти): монографія. Кмїв: КНЕУ, 2015. 240 с. 75
41. Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
42. Печенюк В. Актуальні проблеми грошової оцінки земель. Науковий вісник Чернівецького університету. 2009. №4. с. 110 - 115.
43. Податкова система : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Лютий І. О., Демиденко Л. М., Романюк М. В. та ін. за ред. І. О. Лютого. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 456 с.
44. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17. Ст. 112.
45. Податок на землю: які ставки правильно застосувати [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://news.dtki.ua>,
46. Полюх М.М. Проблеми земельного оподаткування в Україні. ММ. Полюх [Електронний ресурс]. : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=73676>.

47. Про плату за землю: Закон України від 03.07.1992 р. № 2535-ХІІ, втратив чинність 01.01.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.radagov.uaAaws/show/z0047-01>
48. Проект Закону України «Про ринок земель» [Електронний ресурс] / Інформаційний бюлетень. 2011. № 79-81. Режим доступу : <http://terland.gov.ua/427>. 8. Статистичний збірник «Бюджет України 2013» Міністерство фінансів України. Київ. 2014. 244 с.
49. Реформування податкової системи України: теорія, методологія, практика: монографія. Ярошенко Ф.О., Мельник П.В., Мярковський А.І. та ін.; за заг. ред. М.Я. Азарова. Київ: Міністерство фінансів України, 2011. 656 с.
50. Світовий досвід оподаткування [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://sts.gov.ua/modernizatsiya-dpsukraini/mijnarodniy-dosvidroztik/svitovui-dosvid/bulgaria/>.
51. Сидорченко Т.Ф., Фоменко В.А. Земельна реформа як умова розбудови національної економіки. Економіка: реалії часу. 2014. № 1(11). С. 125-133.
52. Сідельникова Л.П. Податкова система : [навч. посіб.] / Н.М. Костіна, Л.П. Сідельникова [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://pidruchniki.ws>.
53. Солошенко Л. Земля та нерухомість: податки. Податки та Бухгалтерський облік. 2015. №10. С. 15-23.
54. Стецюк П.А. Економічна сутність фінансових ресурсів. Фінанси України. 2007. № 1. С. 129–144.
55. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку фінансової системи України: монографія. / За ред. д-ра екон. наук І. С. Волохової. Х.: Видавництво Іванченка І. С., 2021. 395 с.
56. Терентьєва О. Зарубіжний досвід державного регулювання земельного оподаткування. Адміністративне та фінансове право. 2012. С. 42-44.

57. Терентьева О. К. Зарубіжний досвід державного регулювання земельного оподаткування. Правовий вісник Української академії банківської справи. 2012. № 2(7) . С. 42-45.
58. Третьак А. М. Історія земельних відносин та землеустрою в Україні : [навч. посіб.]. Київ: Аграрна наука, 2002. С.246.
59. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.uaAaws/show/z0047-01>
60. Шварц І.В. Актуальні питання земельної реформи, яка проводиться в Україні. Збірник наукових праць ВНАУ. 2012. № 3(69). С. 227-232
61. Щербина І.Ф., Рудик А.Ю., Зубенко В.В. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2010 рік. Київ: ІБСЕД, 2011. 127 с.
62. Фінанси: експрес - курс: Навч. посібник / За заг. ред. І. С. Волохової. - Харків: Видавництво «ПромАрт», 2018. 262 с.